

Список литературы:

1. Гальків Л.І. Людський капітал: базисні поняття та положення. / Л.І. Гальків. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. Вип. 18.9. С. 187-191.
2. Гильтман М.А. Формирование человеческого капитала в системе экономических отношений / М.А. Гильтман. – Вестник Тюменского государственного университета. 2009. № 4. – С. 246-252.
3. Гильтман М.А. К вопросу о методологии теории человеческого капитала. / М.А. Гильтман – Проблемы современной экономики. – 2009. – режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2607>
4. Дерій Ж.В. Региональные особенности человеческого развития в Украине Вестник Хмельницкого национального университета. Экономические науки / Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2013. Т. 3. № 3 (200). С. 154-159.
5. Дерій Ж.В. Нагромадження людського капіталу як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства / Ж.В. Дерій, Семченко-Ковальчук О.Б. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету: Зб. – Чернігів: ЧДТУ, 2012. – №1(56). – С. 182-187.
6. Кендрик Дж. Экономический рост и формирование капитала / Дж. Кендрик – Вопросы экономики. 1976, № 11.
7. Дятлов С.А. Основы теории человеческого капитала. / С.А. Дятлов – СПб.: Изд-во СПбУЭФ, 1994. – 160 с.
8. Колот А.М. Соціалізація відносин у сфері праці в контексті стійкого розвитку: [монографія] / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін. – К.: КНЕУ, 2010. – 348 с.
9. Критский М.М. Человеческий капитал / М.М. Критский. – Л.: Издательство НГУ, 1991. – 120 с.
10. Лібанова Е.М. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків. / Е.М. Лібанова та ін. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. – 494 с.
11. Людський капітал регіонів України в контексті інноваційного розвитку: [монографія] / В.П. Антонюк, О.І. Амоша, Л.Г. Мельник та ін.; НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2011. – 308 с.
12. Михуринская Е.А., Гальперина С.А. Роль человеческого фактора в системе экономических отношений общества / Е.А. Михуринская, С.А. Гальперина – Экономический форум – 2012 – № 1, – С. 429-435.
13. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит – М.: Ось-89, 1997. – 255 с.

Дерій Ж.В., Дерій О.Ю.

Чернігівський національний технологічний університет

ЕВОЛЮЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ»

Анотація

У статті розглянуті еволюція понять і різні підходи до сутності категорії «людський капітал». Виділено суміжні категорії, які формують концепцію людського капіталу: людський потенціал, трудові ресурси. Показана економічна сутність людського капіталу та його роль у модернізації суспільного виробництва.

Ключові слова: людський капітал, теорія, людський потенціал, людський розвиток, модернізація, трудові ресурси.

Deriy Zh.V., Deriy O.Y.

Chernihiv Nationality Technological University

THE MODERN INTERPRETATION CATEGORY «HUMAN CAPITAL»

Summary

The article deals with the evolution of ideas and different approaches to the nature of the category «human capital.» Identified related categories that form the concept of human capital: the human potential, human resources. Shows the economic essence of human capital and its role in the modernization of social production.

Keywords: human capital, theory, human potential, human development, modernization, labor resources.

УДК 342.52(477):061.213

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ

Гудзь П.В., Єршов С.В.

Запорізький національний технічний університет

Дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному розкритті аспектів використання принципів адміністративного менеджменту в управлінні Верховною Радою України

Ключові слова: адміністративний менеджмент, економічна діяльність, принцип управління, державний менеджмент, Верховна Рада України.

Ефективність сучасного реформування системи державного управління значною мірою залежить від застосування нових концепцій та форм соціальної взаємодії, уже апробованих у країнах зі

сталими традиціями демократичного врядування. У низці різноманітних таких концепцій заслуговують на увагу «менеджмент», «державний менеджмент», «публічний менеджмент», «менеджеризм», «новий

державний менеджмент» та «новий публічний менеджмент», в яких управління в різних варіаціях пов'язується з ефективністю та результативністю.

Методології дослідження менеджерських аспектів в управлінській діяльності присвятили свої праці Б. Бозман, Д. Болді, Дж. Вульф, Е. Майо, М. Мескон, М. Альберт і Ф. Хедоурі, П. Окойн, Д. Осборн, Т. Геблер і П. Пластрик, К. Полліт, Л. Рю та Л. Біар, Л. Террі, К. Худ та інші західні дослідники.

Останнім часом зазначена проблематика аналізується й українськими та російськими науковцями, зокрема: О. Амосовим, В. Голубь, Г. Зінченком, В. Комаровським, Г. Одінцовою, Л. Приходченко, Л. Сморгунівим, В. Солових та А. Ліпенцевим. Науковці сходяться на тому, що запровадження менеджменту в діяльність органів державної влади пов'язано, головне, з недостатньою ефективністю традиційного адміністрування, частковим сприйняттям принципів регулювання ринкових відносин та недержавних організацій.

Разом із тим потребує більш детального аналізу питання реалізації наведених поглядів у врядування в різних країнах світу, тобто в управлінську практику. А це, у свою чергу, вимагає систематизації найбільш значущих підходів до тлумачення державного (у більш широкому значенні – «адміністративного») менеджменту.

Відтак, з огляду на сказане, завданням цієї статті є: систематизація напрацювань науковців щодо сутності адміністративного менеджменту, його принципів, а також з'ясування практики запровадження принципів менеджменту в діяльність органів державної влади.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному розкритті аспектів використання принципів адміністративного менеджменту в управлінні Верховною Радою України.

Для предмета нашого дослідження непересічне значення мають напрацювання А. Файоля, якого сьогодні називають одним із класиків менеджменту. Актуальним – зокрема, залишається його твердження: «Управляти – означає передбачати, організовувати, розпоряджатися, координувати й контролювати». У руслі наведеного виокремлюються й функції адміністрування: передбачення, організація, розподіл, координація та контроль.

До основних здобутків науковця відноситься й формулювання принципів управління. Це, зокрема: поділ праці; влада; дисципліна; єдність командування; єдність керівництва; підпорядкування індивідуальних інтересів загальній меті; винагорода; централізація; ієрархія, або скалярний принцип; порядок; рівність; стабільність персоналу; ініціатива; корпоративний дух (рис. 1).

Аналіз теоретичної спадщини А. Файоля обмежується, як правило, його працею «Загальне й промислове управління», написаною в 1916 р. й націленою, передусім, на дослідження суто економічних процесів. Проте автор з часом значною мірою вдосконалив власну управлінську концепцію. Яскравим прикладом такої еволюції став виступ науковця на Другому Міжнародному з'їзді з управління (м. Брюссель, 1923 р.), який викликав значний резонанс у політичному житті тогочасної Європи. Учасники зібрання, зокрема, підкреслювали: «Файоль робить наголос на необхідності для державних установ запозичувати правильність й діловитість організації з досвіду промислових підприємств та особливо підкреслює це». Урядовці деяких країн, які були присутніми на з'їзді, навіть зобов'язалися запровадити наведений підхід в управлінську практику. Утім, за згадкою учасника подій Ю. Любови-

ча, такі обіцянки бути не більше, як даниною авторитету А. Файоля.

Ускладнення суспільних відносин у середині та другій половині ХХ ст. спонукало появу значної кількості змістовних моделей адміністративного менеджменту. М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі у книзі «Основи менеджменту» наголос зробили на процесі здійснення державного управління. Дотичним до наведеного є й підхід, сформульований Л. Рю та Л. Біаром у книзі «Менеджмент: теорія та застосування». Б. Бозман вважає за необхідне підкреслити значущість визначення цілей та стратегії, пов'язаної з навколишнім середовищем.

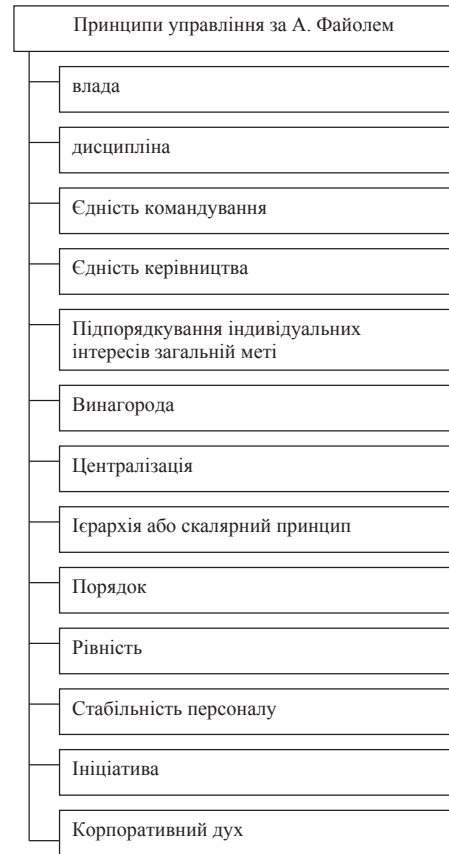

Рис. 1. Принципи управління за А. Файолем

В. Голубь, окрім іншого, вказує на такі характеристики адміністрування та менеджменту: «З різноманітних визначень слідує, що адміністрування істотно звеличує дотримання інструкціям і службам, у той час, як для менеджменту пріоритетні: досягнення результатів та персональна відповідальність менеджера, щоб результати були досягнуті». На думку Г. Зінченка, «на відміну від адміністративної системи, менеджмент передбачає більш високий ступінь свободи як керівників, так і підлеглих». А. Ліпенцев дещо зміщає акценти, вказуючи, що в межах методології підходу «державний менеджмент – новий державний менеджмент» автори переважно використовують термін «організаційна культура», коли розглядають культуру державної установи.

Отже, сутнісні риси адміністративного менеджменту, порівняно з класичним адмініструванням, мають позначатися сукупністю таких обставин:

- націленістю на кінцевий результат;
- поєднанням більшої міри свободи дій з відповідальністю;
- значущістю організації та організаційної культури;

- відкритістю для впливів навколорішнього середовища:

- зв'язками з користувачами послуг, наявністю зворотного зв'язку.

У 1980-х рр. у деяких країнах на менеджеральній основі було започатковано проведення адміністративних реформ, які в деяких деталях навіть вирізнялися від наявної на той час теоретичної основи. В організацію державного управління було запроваджено, зокрема, фінансові й економічні методи, запозичені у приватному секторі. Взірцем для проведення таких реформ була державна політика, проваджувана у Великій Британії урядом М. Тетчер, що базувалася на принципах відокремлення надання державних послуг від їхнього виробництва, орієнтації більшою мірою на інтереси споживачів, а також запобігання різноманітним проблемам шляхом гнучкого планування. Водночас слід звернути увагу й на те, що наведена політика могла успішно реалізовуватися лише в умовах «сильної держави», яка в особі її провідників і мала забезпечити проведення нового курсу.

Як стверджує, зокрема, С. Перегудов роль держави в роки правління М. Тетчер взагалі «стрімко зросла». У цьому сенсі заслуговує на увагу й спрямованість тогочасних реформ у Новій Зеландії, що ґрунтувалися на децентралізації та вдосконаленні соціальних програм та забезпечили вихід країни з кризового стану. За оцінкою Д. Осборна та П. Пластрика, успішність реформ у цій країні завдячувала волі державних та політичних діячів, а також підтримці з боку суспільства.

На наведеній основі формувалася й концепція нового адміністративного менеджменту, який став розглядатися як теоретична основа для проведення адміністративних реформ. Основи нової управлінської теорії було сформульовано в рукописі Д. Осборна та Т. Геблера під назвою «Осмислюючи управління...». Автори, зокрема, систематизували принципи нового адміністративного управління, а також аргументовано довели наявність у нових умовах нерозривного зв'язку між політикою та управлінням. Зазначені погляди були популяризовані й розвинуті в колективній праці російських науковців під назвою «Політико-адміністративне управління», в якій значну увагу приділено політико-адміністративній системі та концепції політичних мереж. Л. Сморгунів узагалі наполягає на тому, що «теорія політичних мереж віднолює зв'язки між управлінням та політикою». Х. Вольманн вістряма нового адміністративного менеджменту вважає нарівні з запозиченням ринкових регуляторів ще й наявність управлінського циклу, традиційний акцент в якому ставиться на постановці мети, реалізації певної програми та її оцінюванні.

Разом із тим у тлумаченні деяких науковців відмінності між «державним менеджментом» та «новим публічним менеджментом» видаються не досить значними та стосуються лише нюансів управління. К. Худ, наприклад, скоюдовими нового адміністративного менеджменту називає: професійний менеджмент у державній сфері; ясні стандарти і мірки виконання; більшу увагу кінцевій продукції (результату); створення нових управлінських союзів, досягнення ефективності як усередині організації, так і в зв'язках із зовнішнім оточенням; систему змагань у державному секторі, нові стилі управління, що апробовані у приватній практиці; кращу дисципліну, економію ресурсів. У даному переліку якісно новим видається хіба що положення щодо нових стилів управління. Усі ж інші характеристики властиві й «традиційному» державному ме-

неджменту. Водночас, П. Окойн вважає за необхідне розділити у руслі нового адміністративного менеджменту теорію суспільного вибору та менеджмент, які відповідно, базуються на тісному переплетінні та межуванні політики й адміністрування. Утім, і на це слід звернути особливу увагу, теорія суспільного вибору як один із підрозділів економічної теорії започатковується ще в 1960-х рр.

Деякі науковці, до речі, проводять межу, скоріше, не між державним (публічним) менеджментом та новим публічним менеджментом, а між публічним менеджментом й адмініструванням. У цьому сенсі заслуговують на увагу напрацювання Л. Волкової та В. Мініної щодо розмежування предметів адміністрування та державного (адміністративного) менеджменту. Адміністрування, на їхній погляд, «це впорядковувальна діяльність органів державної влади і управління, яка формує основу для стабільних відносин і взаємодій суб'єктів влади, управління, господарського й суспільного життя». Державний же менеджмент полягає у використанні підприємницьких та інноваційних видів управлінської діяльності.

До сутнісних рис нового адміністративного менеджменту, порівняно з традиційним менеджментом, з урахуванням зазначеного, маємо віднести:

- більшу міру відкритості влади;

- чіткі стандарти й критерії управлінської діяльності;

- оперативне реагування на нові тенденції суспільного розвитку (у тому числі й на кризові явища):

- сприйняття деяких елементів регулювання, властивих недержавним організаціям і ринковому сектору: гнучке планування, більшу міру орієнтації на кінцевий результат; тісний взаємозв'язок між ефективною організаційною структурою та якістю роботи з населенням (якістю послуг) тощо.

Наведені компоненти концепції нового адміністративного менеджменту мають доволі привабливий вигляд. Утім, значущість наведеної концепції має виявлятися не в загальних гаслах та деклараціях намірів, а в можливості бути реалізованою у практиці управлінської діяльності.

Насамперед, слід зауважити, що навіть у країнах зі зрілими традиціями демократичного врядування реалізація наведених принципів супроводжувалася деякими ускладненнями в суспільному житті. Не можуть сприйматися однозначно позитивно й «рейганоміка» та «тетчеризм», тобто реформування політичної системи США та Великої Британії на засадах нового адміністративного менеджменту. Відомо, наприклад, що одним із найвагоміших результатів діяльності Р. Рейгана нарівні з частковим оздоровленням фінансової системи була різка поляризація американського суспільства. За оцінкою ж Ч.-Ф. Ендрейна, «уряд Тетчер у 80-х рр. централізував державну владу, посилив насильницькі заходи у відношенні до населення, встановив більш жорстку координацію політичних заходів та обмежив політичний плюралізм, особливо для профспілок, церкви, і навіть для торговельних союзів».

Суперечливість наведеного курсу була відзначена й британськими виборцями. У результаті проведених у 1997 р. парламентських виборів, наприклад, консерватори отримали найгірший результат за останні 90 років. Разом із тим лейбористи, які стали незаперечними переможцями виборчих перегонів, перейняли деякі програмні ідеї опонентів та почали запроваджувати «тетчеризм з людським обличчям».

Чи не найбільше вразливим аспектом наведених реформ став частковий відхід від демократичних

стандартів. Адже, наприклад, менеджмент як тип керівництва тяжіє до акцентування уваги на технології управлінського процесу, натомість затушовуючи його політичну складову (що, до речі, призводить до ущемлення таких невід'ємних складових політики, як політичне лідерство та партійно-політичне представництво). Р. Дарендорф образно й доволі влучно охарактеризував наведені тенденції так: «Політика, що проводиться як бізнес (як в Америці), чи бізнес, який називає себе політикою (як в Англії), не так уже й далекі від експансії мафії (як в Італії)».

Для предмета нашого дослідження непересічне значення також має і той факт, що деякі розвинені країни задовго до появи «нового адміністративного менеджменту» вже апробували деякі схожі управлінські засоби. Так, початок реалізації цієї моделі в Новій Зеландії та Великій Британії попервах не викликав зацікавленості громадськості й не був сприйнятий у таких країнах з високорозвинутою економікою, як ФРН та Японія. Як вказує Е. Лефлер, наприклад, однією з причин такого стану речей був незрівнянно вищий рівень якості публічних послуг у цих країнах. Поява ж у ФРН часткового

інтересу до нової концепції пов'язувалась з податково-бюджетною кризою, що є підставою для позначення «нового адміністративного менеджменту» як «антикризового менеджменту».

З огляду на наведений вище матеріал, новий публічний менеджмент постає як складна, системна і певною мірою суперечлива державна політика. Така політика, навіть з урахуванням її беззаперечних позитивних якостей, не може вважатися ні єдино правильною, ні навіть найбільш ефективною. До її переваг, передусім, слід віднести більшу міру відкритості влади та принципову націленість на кінцевий результат. Окрім того, новий публічний менеджмент виявився ефективним підґрунтям для подолання системної кризи (і в цьому сенсі його можна називати й «антикризовим менеджментом»). Запозичення ж державним сектором деяких ринкових регуляторів неможливо оцінити якось однозначно.

У річці зазначеної проблематики нагальним завданням для подальших досліджень має бути уточнення структури нового адміністративного менеджменту, а також упровадження його принципів у практику владарювання в перехідних суспільствах.

Список літератури:

1. Література: 1. Волчкова Л. Т. Реформирование государственного управления в контексте основных тенденций развития современного общества / Л. Т. Волчкова. – 2006. – № 7.
2. Голуб В. В. Державно-управлінська взаємодія у контексті розвитку концепції державного менеджменту / В. В. Голуб // Наук. вісн. Академії муніципального управління. Серія «Управління». – К., 2007. Вип. 2 (8): Муніципальне та державне управління. – 2009. – С. 27-37.
3. Кравченко А. PL История менеджмента: учеб. пособие для студ. вузов / А. И. Кравченко. – М. : Академ. проект. 2003. – 560 с. – (Сер. «Gaudeamus»).
4. Лефлер З. Германия / Зльке Лефлер // Реформа государственного управления: международный опыт / Н. Мзнини Н. Парисон : пер. с англ. – М., 2003. – С. 263-279.
5. Ліпенцев А. В. Вплив організаційної культури державних органів влади на процеси реформування державного управління: міжнародний досвід / А. В. Ліпенцев // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х., 2007. – Вип. 4(19). – С. 208-215.
6. Меской М. Основы менеджмента / Майкл Мескон. Майкл Альберт. Франклин Хедоури : [пер. с англ. М. А. Майорова и др.]. – 2-е изд. – М. : Дело. 2001. – 800 с.
7. Осборн Д. Управление без бюрократов. Пять стратегий обновления государства / Дэвид Осборн. Петер Пластрик : [пер. с англ. З. Загашвили, Л. Лопатникова]. – М. : Прогресс. 2001. – 536 с.

Гудзь П.В., Ершов С.В.

Запорожский национальный технический университет

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ АДМИНИСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УПРАВЛЕНИИ ВЕРХОВНОЙ РАДОЙ УКРАИНЫ

Аннотация

Исследования заключается в теоретическом обосновании и практическом раскрытии аспектов использования принципов административного менеджмента в управлении Верховной Радой Украины

Ключевые слова: административный менеджмент, экономическая деятельность, принцип управления, государственный менеджмент, Верховная Рада Украины.

Gudz P.V., Ershov S.V.

Zaporizhzhya National Technical University

USING THE PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT IN THE MANAGEMENT OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE

Summary

A study is theoretical substantiation and practical disclosure aspects of the use of the principles of administrative management in the management of the Verkhovna Rada of Ukraine

Keywords: administrative management, economic activities, the principle of management, state management, the Verkhovna Rada of Ukraine.